Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 26.08.2026
FU-sak: 26/26		Arkivsaknr.:

Forskningsinfrastruktur

Bakgrunn

I UiBs strategi for 2026-2030 er det en ambisjon at UiB skal utvikle gode forskningsinfrastrukturer og styrke samarbeidet om infrastruktur nasjonalt og internasjonalt.

Fakultetenes veikart for forskningsinfrastruktur ble oppdatert og benyttet som prioriteringsstrategiske dokumenter i forbindelse med Forskningsrådet sin utlysning av inntil 1,4 milliarder kroner til forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet med søknadsfrist i november 2025 (NFR INFRASTRUKTUR 2025). Forskningsrådet planlegger å vedta bevilging 23. september.

I denne saken gis Forskningsutvalget en gjennomgang av status for arbeidet med forskningsinfrastruktur på UiB. Saken legger også frem utviklingstrekk innen forskningsinfrastruktur nasjonalt og i EU.

Veikart for forskningsinfrastruktur

Styret har vedtatt at det skal utarbeides fakultetsvise veikart for forskningsinfrastruktur og fakultetene skal prioritere arbeidet med å sikre finansieringsgrunnlaget for infrastruktur (styresak 34/23). Dette inkluderer å søke ekstern finansiering. Fakultetene, IT avdelingen og Universitetsbiblioteket utarbeidet i 2023 egne veikart for forskningsinfrastruktur.

> *«Forskningsinfrastruktur av høy kvalitet er nødvendig for fremragende forskning og innovasjon, og derfor prioriteres forskningsinfrastruktur høyt av Det medisinske fakultet.»*
>
> Veikart for forskningsinfrastruktur, Det medisinske fakultet

Veikart for forskningsinfrastruktur ble for første gang utarbeidet på alle fakultet i 2023. IT avdelingen og Universitetsbiblioteket har også laget egne veikart. Veikartene ble oppdatert i 2025. Veikartene benyttes nå blant annet som prioriteringsstrategiske dokumenter i forbindelse med Forskningsrådet sin utlysning forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet. NFR INFRASTRUKTUR hadde søknadsfrist i november 2025 med budsjett inntil 1,4 milliarder kroner og Forskningsrådet planlegger å vedta bevilging 23. september.

Forskningsrådet har planlagt en ny utlysning til forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet i 2027 og det vil være naturlig at fakultetenes veikart oppdateres i forkant av dette.

Forskningsrådets finansieringsordning er nest etter UiBs grunnfinansiering den viktigste finansieringskilden til større og felles infrastruktur på UiB. Det har vist seg vanskelig å komme frem til helt sikre tall på hvor stor andel av grunnbevilgningen som benyttes til forskningsinfrastruktur, men rapporten fra UiBs arbeidsgruppe for forskningsinfrastruktur fra 2023 viste at det var en betydelig andel. I en tid med trangere budsjettrammer kan veikart bidra i fakultetenes prioriteringsarbeid og til å ha fokus på å sikre bærekraftig finansiering og samarbeid om forskningsinfrastruktur.

Det jobbes godt med forskningsinfrastruktur på fakultetene både strategisk, gjennom økt eksternfinansiering og nasjonale oppdrag. De nasjonale fagevalueringene og fakultetenes egne veikart identifiserer noen klare styrker ved UiB, men også noen felles utfordringer.

For at eksisterende forskningsinfrastruktur skal bli benyttet er det viktig at denne er synlig og tilgjengelig for booking. Oppgradering av www.uib.no som skjer nå medfører en gjennomgang av hvordan forskningsinfrastrukturer presenteres både i fagmiljøene, på fakultetene og samlet på uib.no/forskning. Samtidig blir også stadig flere forskningsinfrastrukturer tilgjengelig i bookitlab. UiB forskningsinfrastrukturdag som ble avholdt for første gang 7. februar 2025 og bidro til å synliggjøre forskningsinfrastrukturene på tvers av hele UiB og deres rolle i å bygge opp og beholde internasjonalt ledende forskningsmiljøer.

Forskningsrådet og nasjonal utvikling

Forskningsrådet har i perioden 2009-2025 investert om lag 7,5 milliarder kroner til nasjonal forskningsinfrastruktur. Det har vært gjennomført ni utlysninger i perioden som gjør at frekvensen i utlysninger ligger på rundt annethvert år.

Investeringene har økt over tid og i 2023 ble det tildelt 1,28 milliarder kroner til 21 prosjekter. Utlysningen i 2025 er under behandling og Forskningsrådet planlegger tildeling på inntil 1,4 milliarder kroner i september i år og det er i tillegg planlagt en ny utlysning i 2027. I 2025 lyste også Forskningsrådet ut en ekstraordinær utlysning til oppgradering av eksisterende nasjonal forskningsinfrastruktur som en del av den nasjonale strategien for kvanteteknologi, og The Norwegian Micro- and Nanofabrication Facility (NortEM) og SIGMA2 ble tildelt til sammen 43 millioner kroner til videreutvikling av nasjonal forskningsinfrastruktur for kvanteteknologisk forskning.

Forskningsrådet investerer i hovedsak i forskningsinfrastruktur innenfor fagområder og -disipliner hvor de finansierer forskning. Forskningsrådet utarbeider i forkant av utlysningen et oppdatert nasjonalt veikart for forskningsinfrastruktur som sammen med Regjeringen sin langtidsplan for forskning- og høyere utdanning er det viktigste grunnlaget for prioritering ved tildeling.

Universitetet i Bergen har hevdet seg svært godt i disse tildelingene og etter tidens beste UiB gjennomslag i 2023-utlysningen, er det kun NTNU som har mottatt flere prosjekter og midler enn oss samlet sett. I 2023 ledet UiB hele fem prosjekter og deltar i mer en halvparten av alle prosjektene som fikk tildeling.

Tabell 1: Total bevilging og antall prosjekter per institusjon som har fått tildelt 2 eller flere forskningsinfrastrukturprosjekter fra NFR. Kilde NFR porteføljeanalyse 2025

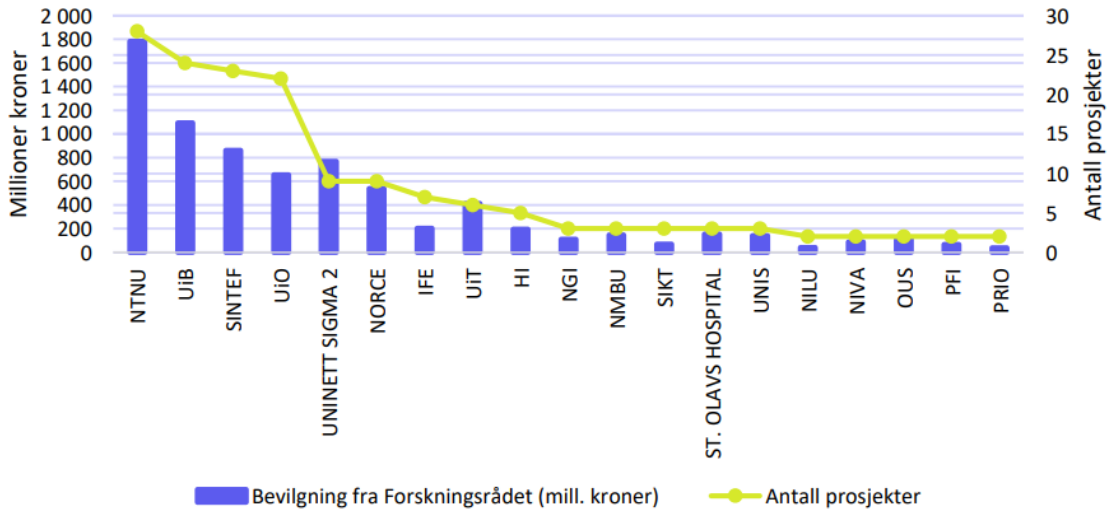

UiBs styrker og utfordringer

Fakultetene sine veikart fremhever i ulik grad sammenhengen mellom fremragende forskning, sterke forskningsmiljø og behov for avansert infrastruktur som understøtter UiBs satsingsområder.

Veikartene viser også hvor viktig moderne bygg og fasiliteter er for å rekruttere fremragende studenter og ansatte til fagmiljøene i bredden av UiBs fagmiljøer.

Fakultet for kunst, musikk og design skriver i sitt veikart, «Med moderne fasiliteter tilpasset fremtidens musikkutdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid, vil nybygget bidra til å rekruttere fremragende studenter, ansatte og nye samarbeidspartnere.»

> *«Bredden av tilgjengelig forskningsinfrastruktur har bidratt til UiB sin sterke posisjon innen klima- og marin forskning internasjonalt, og er et viktig fortrinn hvor vi også tar nasjonalt ansvar for koordinering og utvikling av nasjonale infrastrukturer.»*
>
> Fakultet for naturvitenskap og teknologi

Campusutviklingsprosjektet Realfagshøyden har infrastruktur som en sentral komponent og er et godt eksempel på sammenheng mellom oppgradering av Universitetets arealplan og tilgang til ledende og moderne forskningsinfrastruktur.

Fakultetsveikartene for forskningsinfrastruktur har identifisert store oppgraderingsbehov av eksisterende forskningsinfrastruktur som er på det nasjonale veikartet. Samtidig er veikartene tydelige på at noe nyetablering av nasjonal infrastruktur må prioriteres.

Veikartene lister også infrastrukturbehov som må være tilgjengelig lokalt og er spesifikke for fagmiljøene. En fellesutfordring som mange infrastrukturer sliter med, er å generere inntekter gjennom brukerbetaling.

De nasjonale fagevalueringene fra 2024-25 fremhever viktigheten av avansert forskningsinfrastruktur for kvalitet i forskningen. Samtidig påpeker flere institutter som har vært evaluert (EVALBIOVIT, EVALMEDHELSE og EVALTNAT) utfordringer med å opprettholde slik infrastruktur på grunn av manglende bærekraft i finansiering og koordinering mellom infrastrukturer. Evalueringene anbefaler fortsatt og økt søkelys på disse problemstillingene.

Forskningsrådet utviklet i samråd med institusjonene i 2025 en liste[1] med forskningsinfrastrukturer som Norge har et særskilt ansvar for. UiB signaliserte i sitt innspill til Forskningsrådets konsultasjon at vi mente dette var en riktig utvikling. Forskningsrådet endte i samråd med Kunnskapsdepartementet opp med en liste på 13 infrastrukturer. UiB deltar i 10 av disse som omhandler både noen infrastrukturer som finansieres direkte utenom de nasjonale utlysningene som f.eks. SIOS på Svalbard, og infrastrukturer som må konkurrere, men som er prioritert i utlysningen. Dette gjelder blant annet flere norske noder i europeiske infrastrukturer, slik som ELIXIR som UiB er vertskap for og norske deltakelse norsk deltakelse i eksperimentene ved Large Hadron Collider (LHC) på CERN. UiBs store deltakelse på denne listen er en klar styrke for UiB.

Utviklingstrekk

I det europeiske landskapet skjer det en endring der utviklingen av de neste programmene, som skal sikre samarbeid om forskning og innovasjon fra 2028, i sine programutkast nå benytter overskriften forsknings- og teknologiinfrastruktur. Europakommisjonen har også lansert en egen strategi for teknologinfrastruktur. UiB har deltatt med innspill til Europakommisjonen sitt forslag der vi la vekt på at forskningsinfrastruktur og teknologiinfrastruktur begge er viktige, men at de må behandles ulikt med bakgrunn i hvilke oppgaver de skal støtte.

Både fakultetene sine egne veikart, det nasjonale veikartet og det europeiske veikartet (ESFRI Roadmap 2024) er tydelige på fremveksten av datainfrastrukturer som en stadig større del av det internasjonale forskningsinfrastrukturlandskapet. Disse datainfrastrukturene har vært avgjørende for utviklingen av felles prinsipper for åpne forskningsdata.

Det medisinske fakultet fremhever betydningen av datainfrastrukturer, og infrastrukturer som utvikles og planlegges for å håndtere og utnytte store mengder data. Fakultet fremhever også viktigheten av at sensitive data gjøres tilgjengelige i trygge systemer, som tillater sikre analyser som legger til rette for nasjonalt og internasjonalt samarbeid med forskningens behov i sentrum slik som NorTre, ELIXIR og Sigma2.

Tungregning og Kunstig intelligens (KI) hver for seg og som muliggjørende teknologier i sammenheng er en annen stor satsing både nasjonalt og i EU. Sigma2 er en felles nasjonal forskningsinfrastruktur for tungregning og datalagring, finansiertgjennom

[1] (https://forskningsradet-my.sharepoint.com/personal/ksl_forskningsradet_no/Documents/Utlysning og søknadsbehandling/Styresak/Til porteføljestyret/2025/Sak PS FS 35_25_Vedlegg5-Kriterier-Navngitte infrastrukturer)

bidrag fra Forskningsrådet, UiO, UIB, NTNU og UIT. Som NT fakultetet sitt veikart trekker frem er tungregning særlig viktig for beregningsorienterte fagmiljø, som klima og kjemisk modellering.

Utviklingen innen går raskt, med kunstig intelligens og maskinlæring som sammen med utviklingen innen tungregning og datalagring åpner stadig nye muligheter for de som har tilgang til slike verktøy. Sigma3 er Regjeringens oppgradering og utvidelse av Norges kraftigste superdatamaskin, Olivia. Samtidig sees denne oppgraderingen som et svar på den eksplosive etterspørselen etter regnekraft til kunstig intelligens (KI) i forskning, offentlig forvaltning og næringsliv. Den kobler også Norge til utviklingen av såkalte Europeiske KI fabrikker gjennom LUMI i Finland.

Videre arbeid

Forskningsrådet planlegger å vedta bevilging av inntil 1,4 milliarder kroner til nasjonal forskningsinfrastruktur 23. september. Ny utlysning er planlagt i 2027.

Forskningsutvalget bes gi innspill om fakultetenes arbeid med synlighet og bruk av eksisterende forskningsinfrastruktur.

Saken legges frem for utvalget til drøfting.